

Pokiaľ ide o odmeňovanie, ak by pri vykonávaní príslušnej pracovnej činnosti fyzická osoba nepoberala od príslušnej kolaboratívnej platformy odmenu za vykonávanú prácu, znak existencie statusu zamestnanec by v zmysle aktuálnej judikatúry Súdneho dvora EÚ nebol naplnený. To platí aj za situácie, že Zákonník práce nepovažuje odmeňovanie za vykonanú prácu za indikátor existencie závislej práce. Existenciou odplatnosti právneho vzťahu sa odlišujú poskytovatelia služieb od dobrovoľníkov, ktorí nie sú odmeňovaní.

Ak by práca zo strany poskytovateľa mala všetky potrebné právne charakteristiky pracovného pomeru a príslušná kolaboratívna platforma ako zamestnávateľ by neposkytovala poskytovateľovi práce (služby) – zamestnancovi odmenu za vykonávanú prácu, konala by v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

1.7 „Uberizácia“ pracovnoprávných vzťahov?

1.7.1 Všeobecná charakteristika

Popri poskytovaní ubytovacích služieb v oblasti cestovného ruchu Uber je doteraz najrozšírenejšou formou kolaboratívnej ekonomiky.²⁶

Podľa modelu kolaboratívnej platformy Uber sa aj iné služby uskutočňované v právnom rámci kolaboratívnej ekonomiky a ich pracovnoprávne charakteristiky často označujú výrazom „uberizácia“ pracovnoprávných vzťahov.

Uber je elektronickou platformou vyvinutou spoločnosťou Uber Technologies Inc., ktorá má sídlo v San Franciscu (Spojené štáty). V Európskej únii spravuje platformu Uber spoločnosť Uber BV založená podľa holandského práva, ktorá je dcérskou spoločnosťou spoločnosti Uber Technologies.

Základnou otázkou pri posudzovaní fungovania spoločnosti Uber je, či ju možno považovať za dopravnú službu, alebo len za sprostredkovateľskú

---

²⁶ Fungovaniu Uber sa venuje už rozsiahla doktrína. Pozri najmä NOTO LA DIEGA, G.: c.d., ROGERS, B.: The Social Cost of Uber. In: *The University of Chicago Law Review Dialogue*, 82/2015, s. 85 až 102; GAMET, L.: „UberPop (†)“, *Droit social*, 2015, s. 929; PRASSL, J., RISAK, M.: Uber, „Taskrabbt, and Co.: Platforms as Employers? Rethinking the Legal Analysis of Crowdwork“. In: *Comparative Labor Law & Policy Journal*, zv. 37 (2016), s. 619 až 651., Okrem informácií, ktoré poskytla žalovaná vo veci samej, pozri NOTO LA DIEGA, G.: „Uber law and awariness by design. An empirical study on online platforms and dehumanised negotiations“. In: *European Journal of Consumer Law*, č. 2015/2, s. 383 až 413, najmä s. 407.

službu a v závislosti od toho je veľmi podstatným posúdenie, či sa činnosť tejto spoločnosti posudzuje podľa smernice 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu, alebo smernice 2015/1535/EÚ, ktorou sa ustanovuje postup pri poskytovaní informácií v oblasti technických predpisov a pravidiel vzťahujúcich sa na služby informačnej spoločnosti, alebo smernice 2000/31/ES o niektorých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti, hlavne elektronického obchodu na vnútornom trhu (smernica o elektronickom obchode). V závislosti od uvedeného sa následne posudzujú aj problémy súvisiace s možnosťami vnútroštátnych obmedzení pre ich činnosť.

Spôsoby fungovania spoločnosti Uber vyplývajú aj z doterajších rozhodnutí vnútroštátnych súdov členských štátov, pozri najmä rozsudok London Employment Tribunal z 28. októbra 2016, *Aslam, Farrar and Others v. Uber* (vec 2202551/2015); rozhodnutie Audiencia Provincial de Madrid č. 15/2017 z 23. januára 2017 vo veci, v ktorej proti sebe stáli Uber a Asociación Madrileña del Taxi, a uznesenie Tribunale Ordinario di Milano z 2. júla 2015 (vec 35445/2015 a vo veci 36491/2015).

1.7.2 Právna charakteristika činnosti Uberu

Uber umožňuje pomocou smartfónu vybaveného aplikáciou Uber objednať službu mestskej dopravy. Aplikácia rozpozná polohu užívateľa a nájde vodičov nachádzajúcich sa v blízkosti, ktorí sú k dispozícii. Keď vodič prijme jazdu, aplikácia o tom informuje užívateľa tak, že mu zobrazí profil vodiča, ako aj odhadovanú cenu cesty do miesta určenia zadaného užívateľom. Hneď po uskutočnení jazdy je cena služby automaticky zrazená z bankovej karty, ktorú je užívateľ (spotrebiteľ) povinný uviesť, keď sa registruje do aplikácie. Aplikácia obsahuje aj funkciu hodnotenia. Cestujúci môžu hodnotiť vodičov, ako aj vodiči cestujúcich. Priemerné hodnotenia, ktoré sú nižšie ako určitá hranica, môžu viesť k vylúčeniu vodiča z platformy Uber. Cenu služby stanovuje prevádzkovateľ platformy Uber na základe vzdialenosti a trvania cesty. Táto cena sa mení v závislosti od veľkosti dopytu v danom čase, takže cena cesty môže v časoch špičky niekoľkokrát prekročiť základnú sadzbu. Cena jazdy je vypočítaná aplikáciou a automaticky zrazená prevádzkovateľom platformy, ktorý si ako províziu ponechá jej časť, obvykle medzi 20 a 25 % a zvyšok prevedie vodičovi.²⁷

---

²⁷ Právna vec C-434/2015, návrh generálneho advokáta Macieja Szpunara zo dňa 11. mája 2017 (voľné spracovanie časti týkajúcej sa charakteristiky fungovania platformy Uber), osobitne body 12–15 tohto návrhu.

1.7.3 Uber len sprostredkovateľ alebo dopravný podnik?

V prípade spoločnosti Uber ide o činnosť na jednej strane tvorenú plnením spočívajúcim v skontaktovaní cestujúcich s vodičmi pomocou elektronickej platformy a na druhej strane tvorenú plnením spočívajúcim v doprave vo vlastnom slova zmysle.

Ak je poskytovateľ služby dodávanaj elektronicke zároveň poskytovateľom služby, ktorá nie je dodávaná elektronicke, bolo by potrebné určiť hlavnú zložku posudzovaného plnenia, teda tú, ktorá mu dáva jeho ekonomický zmysel.

V prípade spoločnosti Uber to nie je len služba dodávaná elektronicke, ale je to reálna dopravná činnosť, ktorá má ekonomickú hodnotu.

Kardinálnou je otázka, že spoločnosť Uber je dopravným podnikom (taxi službou) a nejde len o elektronicke platformu umožňujúcu vyhľadať, rezervovať a zaplatiť dopravnú službu poskytovanú iným subjektom podľa dopytu. Touto právnou charakteristikou vystupuje vo vzťahu k individuálnym vodičom ako zamestnávateľ. Na druhej strane nepatrnosť výkonu uvedenej služby zo strany konkrétneho vodiča nemusí vždy v zmysle aktuálnej judikatury Súdneho dvora EÚ zakladať podmienky pre pracovný pomer.

Uber upravuje podstatné vlastnosti fungovania a jeho organizáciu. Spoločnosť Uber umožňuje osobám, ktoré chcú začať vykonávať mestskú dopravu cestujúcich, aby sa pripojili na jej aplikáciu a vykonávali túto činnosť za podmienok, ktoré stanovuje ona sama a ktoré sú pre vodičov záväzné prostredníctvom zmluvy o používaní aplikácie. Takýmito podmienkami je napr. prístup k činnosti, ako aj jej vykonávanie vrátane správania vodičov zo strany zákazníkov.

Na získanie prístupu k aplikácii Uber fyzická osoba ako vodič musí mať k dispozícii motorové vozidlo, ktoré je spôsobilé na jazdu na účet Uber. Musí spĺňať podmienky, ktoré sa vzťahujú na minimálne vekový limit vozidla. Vozidlá musia byť v súlade s právnymi predpismi, pokiaľ ide o technickú kontrolu, ako aj ustanovení o povinnom poistení. Vodiči pracujúci pre Uber musia mať oprávnenie na vedenie motorového vozidla (s určitým počtom rokov praxe) a obvykle čistý register trestov. V niektorých krajinách sa vyžaduje aj výpis dopravných priestupkov.

Hoci v rámci platformy Uber nie je upravený pracovný čas, takže vodiči môžu vykonávať túto činnosť doplnkovo, ukazuje sa, že väčšina ciest je vykonaná vodičmi, pre ktorých táto činnosť predstavuje ich jedinú alebo hlavnú zárobkovú činnosť. Uber finančne odmeňuje vodičov aj za dosiahnutie poč-

tu ciest. Rovnako im oznamuje miesto a čas, v ktorých sa môžu spoľahnúť na veľký počet jazd a/alebo výhodné tarify. Bez toho, aby vyvíjala formálny tlak na vodičov, je tak spoločnosť Uber schopná prispôbiť svoju ponuku výkyvom dopytu.

Uber obsahuje aj funkciu hodnotenia: Cestujúci môžu hodnotiť vodičov a naopak. Priemer hodnotení, ktorý je nižší ako určitá hranica, môže mať za následok vylúčenie vodiča z platformy. Tým, aj keď nepriamo, vykonáva kontrolu kvality služieb poskytovaných vodičmi.²⁸

Uber určuje cenu poskytovanej služby, ktorá je vypočítaná v závislosti od vzdialenosti a trvania cesty tak, ako sú zaznamenané aplikáciou pomocou geolokalizácie. Algoritmus následne prispôbí cenu intenzite dopytu vhodným koeficientom. Ak dopyt sa zvyšuje, napríklad po nejakej udalosti alebo zmene meteorologických podmienok, ako je napríklad búrka, cena služby pre klienta sa zvyšuje. *Spoločnosť Uber tak vykonáva kontrolu nad všetkými relevantnými aspektmi služby mestskej dopravy, nielen nad cenou, ale rovnako aj nad minimálnymi bezpečnostnými podmienkami prostredníctvom predbežných požiadaviek kladených na vodičov a vozidlá, nad dostupnosťou ponuky dopravy prostredníctvom nabádania vodičov, aby vykonávali činnosť v časoch a na miestach s vysokým dopytom, nad správaním vodičov prostredníctvom systému hodnotenia a napokon nad možnosťou vylúčenia vodičov z platformy.* Spoločnosť Uber tým vykonáva kontrolu nad ekonomicky relevantnými faktormi dopravnej služby, ktorá je ponúkaná v rámci jej platformy, hoci táto kontrola sa nevykonáva podľa zvyčajného spôsobu hierarchickej podriadenosti.

Taká nepriama kontrola, akú vykonáva spoločnosť Uber, ktorá sa zakladá na finančných stimuloch a decentralizovanom hodnotení vykonávanom cestujúcimi, umožňuje rovnako efektívne riadenie ako kontrola založená na formálnych pokynoch, ktoré dáva zamestnávateľ svojim zamestnancom a priamej kontrole ich plnenia.

Ukazuje sa, že činnosť spoločnosti Uber spočíva v samotnom poskytovaní dopravy vozidlom nájdeným a objednaným pomocou aplikácie pre smartfón a táto služba je z ekonomického hľadiska poskytovaná spoločnosťou Uber v jej mene. Keď sa užívatelia rozhodujú využiť služby Uber, hľadajú dopravnú službu s určitými funkciami a určitou kvalitou. Tieto funkcie a kvalitu dopravy zabezpečuje Uber. Uvedené zistenie však neznamená, že vodičov Uber treba nevyhnutne považovať za jej zamestnancov. Spoločnosť Uber môže

---

²⁸ Návrh generálneho advokáta Macieja Szpunara v právnej veci C-434/2015 zo dňa 11. mája 2017.

uskutočňovať svoje plnenia využitím nezávislých podnikateľov, ktorí konajú v jej mene ako subdodávatelia.²⁹

Rovnako to platí pre otázku vlastníctva vozidiel. Skutočnosť, že spoločnosť Uber nie je ich vlastníkom, je irelevantná, pretože podnikateľ môže veľmi dobre zabezpečiť poskytovanie dopravných služieb pomocou vozidiel patriacich tretím osobám, najmä ak na účely týchto služieb využíva tretie osoby, bez ohľadu na povahu právneho vzťahu, ktorý spája týchto dvoch účastníkov.

Z uvedeného vyplýva, že spoločnosť Uber nie je obvyčajným sprostredkovateľom medzi vodičmi a cestujúcimi. Vodiči, ktorí jazdia v rámci platformy Uber, nevykonávajú vlastnú činnosť, ktorá by existovala nezávisle od tejto platformy.³⁰ Naopak, táto činnosť môže existovať iba vďaka platforme, bez ktorej by nemala žiadny zmysel. Práve naopak, Uber je skutočne organizátorom a prevádzkovateľom služieb mestskej dopravy v mestách, v ktorých pôsobí.

V systéme fungovania Uber skontaktovanie potenciálneho cestujúceho s vodičom nemá vlastnú ekonomickú hodnotu, pretože vodiči pracujúci pre Uber nevykonávajú vo všetkých prípadoch prevozu v rámci služieb Uber nezávislú hospodársku činnosť. V rámci tejto služby na jednej strane vodiči Uber nemôžu nájsť cestujúcich inak ako pomocou aplikácie Uber a na druhej strane táto aplikácia umožňuje nájsť iba vodičov pracujúcich v rámci tejto platformy. Jedno teda nemožno oddeliť od druhého, ale obe tvoria jedinú službu. Poskytovanie dopravy vo vlastnom slova zmysle nie je druhoradé.

Z uvedeného vyplýva, že spoločnosť Uber je zamestnávateľom.

1.8 Záver

Právne modely kolaboratívnej/zdieľanej ekonomiky akceptuje a podporuje vo svojich aktuálnych dokumentoch nielen Európska únia, ale aj OECD. Požiadavky na nové právne modely pod vplyvom digitálnej doby sú premietnuté aj v Odporúčaní Komisie EÚ z 26. apríla 2017 týkajúcom sa Európskeho piliera sociálnych práv.³¹

²⁹ Návrh generálneho advokáta Macieja Szpunara v právnej veci C-434/2015 zo dňa 11. mája 2017.

³⁰ Tamtiež.

³¹ Odporúčanie Komisie EÚ 2017/761 z 26. apríla 2017 týkajúce sa Európskeho piliera sociálnych práv, In: Úradný vestník Európskej únie L 113/56.

Odporúčanie Komisie EÚ v bode 9 Preambuly konštatuje, že pracovné trhy v spoločnosti sa dynamicky vyvíjajú a globalizácia, digitálna revolúcia a meniace sa pracovné modely spolu s veľmi nepriaznivým spoločenským demografickým vývojom prinášajú nové príležitosti a nové výzvy, medzi ktoré nepochybne patria aj nové obchodné modely kolaboratívnej ekonomiky. Výzvy v oblasti zamestnanosti, ktorým Európa čelí, sú z veľkej miery spôsobené v nedostatočne využívanom pracovnom potenciáli, pokiaľ ide o účasť na zamestnanosti a produktivite. Cieľom Európskeho piliera sociálnych práv je usmerňovať členské štáty EÚ, najmä štáty eurozóny na ceste k efektívnejším výsledkom v oblasti zamestnanosti pri riešení súčasných a budúcich výziev zameraných na uspokojenie základných ľudských potrieb a pri zabezpečení lepšieho výkonu sociálnych práv.³²

Pri hľadaní budúcnosti rozvoja kolaboratívnej ekonomiky by mala byť Európa otvorená digitálnemu svetu, ktorý národné legislatívy členských štátov EÚ nemôžu len tak ľahko dobehnúť. Kolaboratívne hospodárstvo má popri výhodách a prednostiach vo svojich dôsledkoch aj nepriaznivé dôsledky. Zneisťuje doterajšiu sociálnoprávnu ochranu osobitne poskytovateľov služieb. Európska únia, ako aj všetky členské štáty EÚ by mali síce aktívne podporovať inovácie, konkurencieschopnosť a nové príležitosti pre hospodársky rast, ktoré ponúka kolaboratívna ekonomika, ale na druhej strane by mali súčasne právne garantovať sociálnoprávnu ochranu a pracovné podmienky najmä poskytovateľov služieb kolaboratívnej ekonomiky, ktorými sú zamestnanci alebo osoby samostatne zárobkovo činné.

Aj podľa Európskeho modelu sociálnych práv zamestnanci, ako aj samostatne zárobkovo činné osoby bez ohľadu na trvanie právneho vzťahu výkonu závislej činnosti, ale aj práce, ktorá nenapĺňa všetky právne charakteristiky závislej práce, majú mať za porovnateľných podmienok právo na primeranú sociálnu ochranu (Kapitola III, bod 12 znenia Európskeho piliera sociálnych práv). Tejto európskej požiadavke nekorešponduje aktuálna právna úprava Zákonníka práce Slovenskej republiky.

Ďalší rozvoj právnych modelov kolaboratívnej ekonomiky vytvára náročné právne prostredie pri právnej identifikácii právneho statusu fyzickej osoby, či táto spĺňa právne charakteristiky zamestnanca alebo právne charakteristiky samostatne zárobkovo činné osoby. Súčasne rozvoj kolaboratívnej ekonomiky kladie kvalitatívne nové požiadavky na právny poriadok členských štátov, aby na jednej strane podporoval jej ďalší rozvoj a na druhej stra-

---

³² Tamtiež bod 11 a bod 12 preambuly.

ne zabezpečil dostatočnú sociálnoprávnu ochranu nielen zamestnancov, ale aj osôb samostatne zárobkovo činných. Členské štáty EÚ by sa mali s uvedenými problémami vysporiadať spôsobom, ktorý by bol súladný s požiadavkami digitálnej doby a ustanoviť národné právne limity a podmienky rozvoja právnych modelov kolaboratívnej ekonomiky.

Aj keď problém kolaboratívnej ekonomiky aktuálne vyvoláva ešte mnoho otvorených právnych otázok, pred ktorými stoja nielen členské štáty Európskej únie, predpokladá sa, že digitalizácia výrobných procesov v nasledujúcich rokoch vyvolá aj protichodné procesy, pretože povedie k podstatnej redukcii potreby pracovných síl v tradičných povolaniach, čo následne povedie k zásadným zmenám na európskom trhu práce členských štátov Európskej únie v prospech rozvoja služieb.

Na tieto úlohy sa má už v súčasnosti dostatočne pripraviť najmä vzdelávací systém, ktorý musí byť v dostatočnom predstihu pred akútnymi potrebami trhu práce. Už teraz má vo vzťahu k budúcim potrebám ekonomiky až alarmujúce meškanie.